

Sponsored by B & R Book Program

Colecția Cultura chineză – Economie

Lector: Nicoleta Arsenie
Tehnoredactor: Carmen Dumitrescu
Coperta: Florin Afloarei

Editura IDEEA EUROPEANĂ
O.P. 22, C.P. 113, București, 014780
Tel./Fax.: 021-2125692; Tel.: 021-3106618
Comenzi carte prin poștă:
Tel.: 021-2125692
E-mail: office@ideeaeuropeana.ro
www.ideeaeuropeana.ro

Understanding China's Manufacturing by Huang Qunhui
理解中国制造

Originally published in Chinese by China Social Sciences Press.
Copyright © China Social Sciences Press, 2019
Copyright © Year by Ideea and China Social Sciences Press
All Rights Reserved.

Înțelegerea industriei manufacturiere din China
© Editura Ideea Europeană, pentru prezenta versiune

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HUANG, QUNHUI
Înțelegerea industriei manufacturiere din China / Qunhui Huang
; trad. din lb. chineză de Laura Călin. - București :
Ideea Europeană, 2025
ISBN 978-630-333-146-1

I. Călin, Laura (trad.)

338

Qunhui Huang

Înțelegerea industriei manufacturiere din China

Traducere din limba chineză
de Laura Călin

IDEEA
EUROPEANĂ
București, 2025

Cuprins

Cuvânt-înainte	5
Capitolul 1. Ascensiunea unei mari națiuni manufacturiere.....	13
1.1 Pornind de la conflictul comercial sino-american	14
1.2 Marea revoluție industrială a Chinei	25
1.3 „Mare, dar nu puternică” și „presiune din două direcții”	30
Capitolul 2. 40 de ani de industrializare	37
2.1 Nivelul de industrializare al Chinei	38
2.2 Caracteristicile industrializării Chinei	47
2.3 Experiența de industrializare a Chinei	57
Capitolul 3. Dezvoltarea industriei manufacturiere din China	69
3.1 Situația generală	70
3.2 Structura industrială	77
3.3 Structura regională	82
3.4 Structura proprietății.....	88
3.5 Structura organizațională industrială	94
Capitolul 4. Oportunități și provocări ale industriei manufacturiere din China	101

4.1 Industrializarea târzie și noua normalitate economică a Chinei.....	102
4.2 Oportunitățile industriei prelucrătoare din China	109
4.3 Provocările industriei prelucrătoare din China.....	118
4.3.1 Abordarea problemei supracapacității	118
4.3.2 Trecerea de la economia reală la economia virtuală	121
4.3.3 Creșterea semnificativă a costurilor din industria prelucrătoare	127
4.3.4 Noua revoluție industrială	132
4.3.5 „Dezindustrializare prematură”	134
Capitolul 5. Rezolvarea problemei supracapacității.....	138
5.1 Ce este supracapacitatea?	139
5.2 De ce există o supracapacitate de producție?.....	151
5.3 Gestionarea supracapacității	160
Capitolul 6. Inovarea tehnologică în industria manufacturieră	173
6.1 „Călcâiul lui Ahile”	174
6.2 Depășirea capcanei veniturilor medii.....	188
6.3 Îmbunătățirea sistemului de inovare în industria prelucrătoare	199
Capitolul 7. Producția inteligentă.....	220
7.1 Înțelegerea noii revoluții industriale.....	220
7.2 Producția inteligentă și noua economie.....	228
7.3 Dezvoltarea producției inteligente în China.....	239
Capitolul 8. Producția ecologică	253
8.1 Industrializarea incluzivă și durabilă	254

8.2 Proiectul de producție ecologică din China	260
8.3 Dezvoltarea unui sistem de producție ecologică	273
Capitolul 9. Producția orientată spre servicii	285
9.1 Integrarea industrială și producția orientată spre servicii	286
9.2 Transformare industrială, dar fără modernizare	297
9.3 Modele de producție orientate spre servicii.....	305
9.4 Obiectivele dezvoltării producției orientate spre servicii.....	314
Capitolul 10. Baza industrială	323
10.1 Elementul temporal al industrializării	324
10.2 Spiritul meșteșugăresc	330
Capitolul 11. Strategie și politică.....	351
11.1 Înțelegerea politicii industriale a Chinei ...	352
11.2 Propunerea strategiei pentru o mare putere manufacturieră	364
11.3 Ajustarea strategiei pentru a deveni o mare putere manufacturieră	376
Capitolul 12. Spre o producție de înaltă calitate.....	385
12.1 Trecerea de la industrializarea rapidă la industrializarea de înaltă calitate	386
12.2 Revoluția calității în producția din China..	393
12.3 Promovarea producției de înaltă calitate ...	408
Bibliografie	419
Postfață.....	428

Capitolul 1

Ascensiunea unei mari națiuni manufacturiere

Esența ascensiunii economice a Chinei după perioada reformei și deschiderii constă în promovarea rapidă și cu succes a procesului de industrializare. În paralel cu această industrializare accelerată, industria manufacturieră chineză s-a dezvoltat continuu, iar produsele „Fabricat în China” pot fi întâlnite acum pretutindeni în lume. Începând cu anul 2010, China a intrat într-o etapă avansată a industrializării și a devenit cea mai mare țară manufacturieră din lume, din punctul de vedere al volumului producției.

Cu toate acestea, realitatea economică fundamentală rămâne caracterizată de sintagma „mare, dar nu puternică”. În prezent industria manufacturieră chineză se confruntă cu o serie de noi probleme și provocări, printre care supracapacitatea structurală, nevoia urgentă de transformare și modernizare a sectoarelor industriale și provocările generate de noua revoluție industrială. În plus, fricțiunile comerciale chino-americane vizează în mod direct industria manufacturieră chineză și „Strategia pentru o mare putere manufacturieră”.

În acest context, modul în care abordăm industria manufacturieră chineză în această etapă avansată a industrializării, precum și perspectivele ei viitoare de dezvoltare devin o temă extrem de importantă, cu relevanță globală.

1.1 Pornind de la conflictul comercial sino-american

La începutul anului 2018 Statele Unite au declanșat fricțiunile comerciale chino-americane. Pe 4 aprilie, guvernul american a publicat o listă cu 1.333 de produse chinezești asupra cărora urma să aplice tarife suplimentare de 25%, în valoare totală de 50 de miliarde de dolari. Pe 5 aprilie, președintele SUA, Donald Trump, a solicitat *Oficiului Reprezentantului Comerțului din SUA (USTR)*, pe baza Raportului investigației Secțiunii 301 privind China, să pregătească impunerea unor taxe suplimentare asupra altor produse chinezești, în valoare de 100 de miliarde de dolari.

Pe 16 aprilie 2018 Departamentul Comerțului din SUA a anunțat că societăților americane le va fi interzis să vândă piese de schimb, bunuri, software și tehnologii către Zhongxing Telecommunications Equipment Corporation (ZTE) timp de șapte ani, până pe 13 martie 2025. Motivul invocat a fost că ZTE a încălcat sancțiunile impuse de SUA împotriva Iranului, care interzic companiilor să vândă tehnologii americane către această țară. Pe 15 iunie 2018 SUA au publicat oficial lista produselor chinezești, în valoare de 50 de miliarde de dolari, asupra cărora urmau să impună tarife suplimentare de 25%. Din această listă, tarifele pentru produse în valoare de aproximativ 34 de miliarde de dolari au

intrat în vigoare pe 6 iulie 2018, iar pentru restul produselor, în valoare de 16 miliarde de dolari, a fost solicitată opinia publică înainte de aplicarea tarifelor. Astfel, pe 6 iulie 2018, SUA au început aplicarea efectivă a tarifelor suplimentare asupra produselor chinezești, în valoare de 34 de miliarde de dolari. Pe 7 august 2018 *Oficiul Reprezentantului Comerțului din SUA* a anunțat că tarifele suplimentare de 25% pentru produse chinezești, în valoare de 16 miliarde de dolari, vor fi implementate începând cu 23 august. Ulterior, pe 18 septembrie 2018, președintele Trump a instruit USTR să impună noi tarife suplimentare asupra produselor chinezești, în valoare de aproximativ 200 de miliarde de dolari. Aceste tarife au intrat în vigoare pe 24 septembrie 2018, inițial cu o rată de 10% până la finalul anului, urmând să crească până la 25% începând cu 1 ianuarie 2019. În același timp, Trump a avertizat că SUA vor aplica imediat tarife suplimentare și asupra altor produse chinezești, în valoare de aproximativ 267 de miliarde de dolari, dacă guvernul chinez va lua măsuri de retorsiune împotriva fermierilor și a altor industrii americane.

În această perioadă guvernul chinez a adoptat la rândul său contramăsuri împotriva SUA. Astfel, pe 6 iulie 2018 China a impus tarife suplimentare de 25% asupra a 545 de produse americane, în valoare totală de aproximativ 34 de miliarde de dolari, dintre care 28 de produse făceau parte din categoria automobilelor. Pe 8 august 2018 Comisia de Tarife Vamale a Consiliului de Stat al Chinei a decis să aplice tarife suplimentare de 25% asupra unor produse americane în valoare de aproximativ 16 miliarde de dolari, măsură care a intrat în vigoare la data de 23 august 2018.

În Raportul SUA privind Investigația Secțiunii 301 asupra Chinei, există numeroase judecăți nefondate și

acuzării nejustificate referitoare la inovația tehnologică și dezvoltarea industriei manufacturiere chineze. Printre acestea se numără acuzația că guvernul chinez ar cere companiilor americane să formeze societăți mixte și să transfere tehnologii; că investitorii străini se confruntă încă cu restricții privind drepturile de proprietate în multe industrii-cheie din China; că guvernul chinez furnizează fonduri ample pentru investiții și achiziții sistematice și pe scară largă în companii și active americane, în scopul obținerii de tehnologii avansate; sau că impune ca produsele utilizate în rețelele informatice chineze să fie dezvoltate și fabricate exclusiv de companii chineze sau de entități controlate de China.

Raportul publicat de *Oficiul Reprezentantului Comerțului din SUA* (denumit în continuare „Raport”) afirmă că „Biroul pentru Politici Comerciale ale SUA consideră că legile, politicile și practicile guvernului chinez legate de transferul de tehnologie, drepturile de proprietate intelectuală și inovare sunt nerezonabile sau discriminatorii”, invocând numeroase cazuri pentru a susține aceste afirmații. În baza acestui raport, guvernul american a declanșat fricțiunile comerciale sino-americane.

Deși Raportul evidențiază în mod obiectiv unele diferențe între anumite practici actuale din China și standardele internaționale general acceptate, în ansamblu, documentul conține numeroase ipoteze subiective și interpretări eronate, fiind marcat de incoerențe logice evidente. Dezvoltarea conflictului comercial pe baza concluziilor din acest raport reflectă intenția clară a SUA de a găsi un pretext pentru a acuza China – o abordare care ilustrează proverbul „Cine caută nod în papură, găsește”.

Luând drept exemplu acuzațiile Raportului referitoare la transferul de tehnologie în industria

manufacturieră chineză, se pot identifica cel puțin trei erori fundamentale.

În primul rând, procesul de argumentare al Raportului este înșelător din punct de vedere logic. Potrivit raportului, China profită din plin de restricțiile privind procentul de participare al investitorilor străini și de procedurile de aprobare pentru a forța sau constrânge companiile americane să transfere tehnologie. Dovezile prezentate în sprijinul acestui argument constau în principal în cazuri particulare din anumite industrii și în sondaje efectuate de Camerele de Comerț. De fapt, concluzia raportului conform căreia China ar forța companiile americane să transfere tehnologie este generalizată, neconvingătoare și exagerată, inducând astfel în eroare din punct de vedere logic.

De exemplu, Raportul critică „Catalogul pentru orientarea industriilor de investiții străine în China” (revizuit în 2017), afirmând că „investitorii străini se confruntă în continuare cu restricții de proprietate în multe industrii-cheie” și că „35 de industrii sunt restricționate, având limitări asupra proprietății sau cerințe de cooperare locală”. Cu toate acestea, Raportul ignoră faptul că același catalog enumeră și 348 de industrii încurajate pentru cooperare, iar industriile restricționate și excluse sunt în principal cele legate de securitatea națională, similar cu practicile SUA, care impun și ele restricții investitorilor străini din considerente de securitate națională.

Un alt exemplu este folosirea de către Raport a unor sondaje generale realizate de Camera de Comerț Americană, ale căror rezultate arată doar un indicator subiectiv al îngrijorării privind posibilitatea unui transfer forțat de tehnologie („35% dintre companiile interviuate sunt preocupate că transferul de tehnologie ar

putea deveni o condiție pentru accesul pe piață”). Aceste sondaje nu oferă date obiective și nici cazuri concrete privind companii obligate efectiv să transfere tehnologie și, prin urmare, nu pot servi drept dovezi directe ale relației dintre „aprobarea licențelor de afaceri și restricțiile privind participarea investitorilor străini” și „transferul forțat de tehnologie”. Astfel, prezumția raportului conform căreia aceste restricții vizează transferul forțat de tehnologie este nefundată și neconvingătoare.

În plus, bazându-se pe aceste sondaje, Raportul *Oficiului Reprezentantului Comerțului din SUA* acuză în mod nejustificat strategia „Fabricat în China 2025” că ar impune transferul tehnologic către partenerii chinezi drept condiție obligatorie de acces pe piață. În realitate, strategia „Fabricat în China 2025” încurajează explicit utilizarea capitalului străin și cooperarea internațională.

Într-un alt caz, Raportul exagerează intenția guvernului chinez de a forța transferul tehnologic, supralicitând importanța acestuia în dezvoltarea capacității inovatoare a întreprinderilor locale. De exemplu, Raportul prezintă cazul Chang’an, afirmând că China Chang’an Automobile Group (CCAG) ar fi obținut controlul asupra tehnologiilor esențiale de producție printr-o întreprindere comună impusă de guvern. Însă Raportul ignoră faptul că CCAG și-a cultivat capacitatea de inovare independentă prin investiții semnificative în cercetare și dezvoltare. În realitate, Chang’an reprezintă un exemplu de inovare tehnologică voluntară, bazată pe asimilarea și adaptarea tehnologiei, o practică încurajată și în alte țări dezvoltate precum Germania, Japonia și Coreea de Sud.

De altfel, în majoritatea joint venture-urilor din industria auto chineză, multinaționalele din țările

dezvoltate păstrează poziția dominantă, chiar dacă nu dețin controlul absolut, datorită superiorității tehnologice. Contribuția acestor multinaționale la modernizarea tehnologică a companiilor auto chineze nu este imediat vizibilă, existând chiar și situații în care companiile chineze pierd accesul pe piață fără să obțină tehnologia necesară.

În al doilea rând, există o interpretare grav eronată privind comportamentul întreprinderilor de stat. În Raport sunt enumerate unele cazuri ale întreprinderilor de stat, identificând acțiunile acestor întreprinderi drept acțiuni guvernamentale și considerând că achiziționarea de tehnologii avansate de către întreprinderile de stat din cadrul societăților mixte sau din străinătate reprezintă o acțiune a guvernului. În realitate, reforma întreprinderilor de stat din China durează deja de 40 de ani, iar situația actuală a acestor întreprinderi este extrem de diversificată. După anul 2013, conform cerințelor celei de-a Treia Sesiuni Plenare a celui de-al 18-lea Comitet Central al PCC, întreprinderile de stat din China au început să implementeze reforme și guvernare diferențiată. Deși există unele întreprinderi cu rol de politici publice, puternic influențate de guvern, numărul acestora este foarte mic. Marea majoritate a întreprinderilor de stat au devenit deja întreprinderi comerciale, având o structură modernă și diversificată a drepturilor de proprietate și mecanisme de management orientate către piață – așa-numitele „noi întreprinderi de stat”. Aceste „noi întreprinderi de stat” urmăresc maximizarea profitului la fel ca și întreprinderile private, iar strategiile lor de achiziționare de tehnologii și internaționalizare sunt comportamente proprii ale acestor întreprinderi.

Raportul menționează că, din cele 1.395 de investiții și achiziții realizate de întreprinderile chineze în SUA între anii 2000-2016, întreprinderile de stat chineze au realizat 351 de cazuri, reprezentând aproximativ 25%, dar nu precizează ce tipuri de întreprinderi de stat au fost implicate în aceste investiții. În condițiile în care întreprinderile de stat chineze devin tot mai diversificate, iar majoritatea sunt deja „noi întreprinderi de stat” orientate spre piață, este o eroare gravă de logică să consideri aceste achiziții ca fiind ghidate în mod semnificativ de guvern. Pe baza acestor exemple, Raportul ajunge în continuare la concluzia că „guvernul chinez oferă fonduri suficiente pentru a efectua investiții și achiziții sistematice și extinse în companii și active americane, în scopul obținerii tehnologiilor avansate”, ceea ce este fără îndoială greșit.

Investițiile externe ale întreprinderilor chineze sunt comportamente dictate de piață. În contextul modernizării industriale și intensificării concurenței de piață, întreprinderile chineze au nevoie de creșterea propriului nivel tehnologic, iar achiziționarea de tehnologii prin fuziuni și achiziții este o practică internațională curentă. Comunitatea internațională a economiștilor recunoaște existența fuziunilor și achizițiilor transnaționale „în căutare de tehnologii” („technology-seeking”). Odată ajunse la un anumit stadiu de dezvoltare, întreprinderile chineze implementează strategia internaționalizării, înființând centre de cercetare-dezvoltare în străinătate sau efectuând achiziții și fuziuni tehnologice în străinătate. Chiar dacă unele achiziții depășesc prețul mediu de piață, acestea sunt, în general, comportamente normale, bazate pe o cooperare win-win în contextul globalizării. Interpretarea acestor acțiuni drept încercări ale

guvernului chinez de a obține proprietate intelectuală prin intervenție este complet nefondată.

În al treilea rând, există o serie de presupuneri subiective în Raport referitoare la obiectivele politicii industriale. Este incontestabil faptul că, în calitate de țară în curs de dezvoltare, China a acordat întotdeauna o importanță majoră implementării politicilor industriale pentru promovarea dezvoltării economice, iar aceste politici industriale au jucat un rol esențial în transformarea Chinei dintr-o țară agrară săracă și înapoiată într-o putere industrială, ocupând astăzi poziția a doua în economia mondială.

Încă din anii '90, China a emis „Catalogul orientativ pentru investițiile străine directe în industrie”, cu scopul declarat de a asigura o protecție moderată a industriilor locale și a securității economice naționale. După aderarea la Organizația Mondială a Comerțului (OMC), China s-a aliniat activ la practicile internaționale. În prezent, majoritatea industriilor oferă deja tratament egal companiilor naționale și celor cu capital străin în privința accesului pe piață. În puținele industrii în care există restricții asupra ponderii capitalului străin sau interdicții, acestea sunt strict motivate de considerente legate de securitatea națională sau protejarea patrimoniului cultural tradițional, și nu de presupusa intenție de a obține tehnologii avansate, așa cum pretinde în mod subiectiv raportul *Oficiului Reprezentantului Comerțului din SUA* atunci când interpretează politicile industriale, precum „Catalogul orientativ pentru investițiile străine directe”.

În mod similar, raportul conține numeroase neînțelegeri și supoziții nefondate în legătură cu obiectivele strategiei „Fabricat în China 2025”. Această strategie reprezintă un plan industrial menit să răspundă

noii revoluții tehnologice și transformărilor industriale globale, având ca obiectiv principal promovarea dezvoltării inovative a industriei manufacturiere chineze, îmbunătățirea calității și eficienței, accelerarea integrării noii generații de tehnologii informatice în procesele industriale și promovarea prioritară a producției inteligente („Smart Manufacturing”). În esență, obiectivele strategiei „Fabricat în China 2025” nu diferă fundamental de cele ale inițiativei americane „Advanced Manufacturing Partnership”¹, care pune accent pe „Industrial Internet”², sau de strategia „Industrie 4.0” din Germania, care se axează pe „Cyber-Physical Systems” (CPS).

Mai mult decât atât, indicatorii precum cota de piață și rata autonomiei tehnologice, menționați în „Fabricat în China 2025: Foaie de parcurs tehnologică”, elaborată de experți din mediul academic, au exclusiv un rol orientativ și predictiv, fiind doar indicatori informativi, fără caracter obligatoriu. Aceștia nu sunt obiective politice stabilite de guvern și nu sunt legați de politici guvernamentale concrete sau de finanțare. Această abordare reflectă orientarea guvernamentală bazată pe principiul pieței libere și este frecvent întâlnită și în alte țări. Prin urmare, afirmația Raportului Biroului pentru Politici Comerciale ale SUA, conform căreia strategia „Fabricat în China 2025” limitează accesul companiilor străine pe piață sau impune transferul de tehnologie către partea chineză ca o condiție obligatorie pentru accesul pe piață, este complet lipsită de fundament.

Trebuie subliniat și faptul că, odată cu aderarea necondiționată la Organizația Mondială a Comerțului

în anul 2001, China s-a angajat să respecte în mod obligatoriu „Acordul OMC privind subvențiile și măsurile compensatorii” și „Acordul privind măsurile investiționale legate de comerț” (TRIM), depunând eforturi constante pentru transformarea politicilor industriale și bazându-se tot mai mult pe concurență ca principal instrument de promovare a dezvoltării economice. În ultimii ani, legi precum „Legea privind combaterea concurenței nelocale” și „Legea antimonopol” joacă un rol tot mai important în combaterea practicilor anticoncurențiale, în stabilirea unei ordini echitabile pe piață și în protejarea intereselor legitime ale consumatorilor și întreprinderilor. În ceea ce privește acuzația Raportului potrivit căreia China ar utiliza „Legea anti-monopol” drept instrument al politicii industriale și că ar aplica această lege discriminatoriu față de companiile străine, aceasta este complet nefundamentată și lipsită de orice dovezi concrete.

Problema interpretărilor eronate și a supozițiilor părtinitoare din Raportul de investigație Secțiunea 301 al *Oficiului Reprezentantului Comerțului din SUA* privind China nu este întâmplătoare. După aderarea la Organizația Mondială a Comerțului (OMC), în contextul diviziunii globale a muncii din industria manufacturieră, China a accelerat semnificativ modernizarea industriei sale prelucrătoare. Structura industrială chineză a evoluat treptat de la industriile intensive în forță de muncă spre cele bazate pe capital și tehnologii avansate, iar gama de produse chinezești se suprapune din ce în ce mai mult cu cea a Statelor Unite, intensificând astfel competiția industrială și tehnologică dintre cele două țări.

De fapt, confruntate cu presiunea concurențială generată de ascensiunea Chinei, unele think-tank-uri

¹ Parteneriatul pentru producție avansată

² Internetul industrial